

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۰/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

نوآوری در آموزش: توسعه حرفه‌ای معلمان در خدمت خلاقیت و تحول در نظام آموزشی

سمیرا جوادی^۱، نسیم شهسواری^۲، ناهید ایمانی^۳، کلثوم هاشمی فرد^۴

۱-آموزگار اداره آموزش و پرورش شهرستان پلدختر

۲-آموزگار اداره آموزش و پرورش شهرستان پلدختر

۳-آموزگار آموزش و پرورش شهرستان پلدختر

۴-آموزگار اداره آموزش و پرورش شهرستان پلدخت

چکیده

در دنیای پویای امروز، نظام‌های آموزشی برای پاسخگویی به نیازهای روزافزون دانش‌آموزان و آماده کردن آنها برای چالش‌های آینده، به تحول و نوآوری نیاز دارند. در این میان، توسعه حرفه‌ای معلمان به عنوان یکی از ارکان اصلی این تحول، نقشی اساسی در ارتقای کیفیت آموزش و پرورش ایفا می‌کند. نوآوری در آموزش و توسعه حرفه‌ای معلمان، فرآیندی مستمر و پویا است که نیازمند تعهد و همکاری همه جانبه از سوی معلمان، مدیران، سیاستگذاران و ذینفعان نظام آموزشی است. این مقاله به بررسی نقش توسعه حرفه‌ای معلمان در ترویج خلاقیت و نوآوری در نظام آموزشی می‌پردازد. در این مقاله، ابتدا به چیستی نوآوری در آموزش و اهمیت آن در عصر حاضر اشاره می‌شود. سپس، به بررسی رابطه بین توسعه حرفه‌ای معلمان و خلاقیت پرداخته می‌شود. در ادامه، به معرفی راهبردهایی برای ترویج توسعه حرفه‌ای معلمان در جهت ارتقای خلاقیت و نوآوری در نظام آموزشی می‌پردازیم. توسعه حرفه‌ای معلمان، کلید ایجاد تحول در نظام آموزشی و پرورش نسل خلاق و نوآور است.

کلمه کلیدی: نوآوری در آموزش، توسعه حرفه‌ای معلمان، خلاقیت، تحول، نظام آموزشی.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

در دنیای امروز که به سرعت در حال تحول است، نظام‌های آموزشی با چالش‌های متعددی برای پاسخگویی به نیازهای دانش‌آموزان در قرن بیست و یکم روبرو هستند. برای غلبه بر این چالش‌ها و ارتقای کیفیت آموزش، نوآوری در آموزش ضروری است. توسعه حرفه‌ای معلمان نقشی اساسی در این امر ایفا می‌کند. معلمان به عنوان خط مقدم آموزش، نقش کلیدی در ترویج خلاقیت و تحول در نظام آموزشی دارند. با توانمندسازی معلمان از طریق فرصت‌های توسعه حرفه‌ای، می‌توانیم به آنها کمک کنیم تا مهارت‌ها و دانش خود را به روز نگه دارند، از جدیدترین روش‌های تدریس و فناوری‌ها استفاده کنند و به روش‌های نوآورانه تدریس کنند. این امر منجر به ایجاد تجربیات یادگیری جذاب‌تر و مؤثرتر برای دانش‌آموزان می‌شود و به آنها کمک می‌کند تا به پتانسیل کامل خود دست پیدا کنند (علادی، ۱۳۹۶).

یکی از مهم‌ترین عوامل در توسعه پرورش ذهنی علمی در یک جامعه، ارتقاء رشد حرفه‌ای معلمان است. فرآیند یاددهی و یادگیری نمی‌تواند در خلاء اجرا شود، بلکه باید در محیط‌های آموزشی مناسب انجام گیرد. در محیط کلاسی، تعامل بین اعضا، به عنوان یکی از عوامل اساسی، رخ می‌دهد. عناصر اصلی فرآیند یاددهی و یادگیری عبارتند از معلم، دانش‌آموزان، محتوا، فرآیند یادگیری و شرایط یادگیری (Gümüő and Kukul, ۲۰۲۳). شرایط یادگیری یا محیط آموزشی به معنای شرایطی است که در آن یادگیری رخ می‌دهد. هر کلاس درس دارای شرایط منحصر به فردی است که باید به آن توجه شود. اگرچه کلاس‌ها ممکن است در بعضی جوانب شباهت داشته باشند، اما در رویه‌ها و فرآیندهای آموزشی ممکن است تفاوت‌های قابل توجهی وجود داشته باشد. در دنیای پیچیده امروز، هر فرد نیازمند تعلیم و تربیت است (Donker et al, ۲۰۱۴). فعالیت در محیط‌های آموزشی و یادگیری، جزء جدا نشدنی از زندگی انسان‌هاست. نگاه به شاگرد و تربیت او، باید با توجه به شرایط امروز و اصول تعلیم و تربیت متجدد باشد، زیرا نمی‌توان با دیدگاه‌های گذشته به این موضوع نگاه کرد. اگر معلمان با اصول و مبانی تعلیم و تربیت، هدف‌های آموزشی، ویژگی‌های دانش‌آموزان و روش‌های تدریس آشنا نباشند، قادر به انجام نقش سازنده‌ای در جامعه نخواهند بود. بنابراین، توسعه حرفه‌ای معلمان به منظور بهبود جامعه و تحقق توسعه علمی در نظام آموزشی بسیار اساسی و ضروری است (عنایتی زاده، ۱۴۰۲).

در دنیای پیچیده امروز هیچ کس بی نیاز از تعلیم و تربیت نیست، امروز فعالیت در مدرسه و آموختن، خود بخش عظیمی از زندگی انسان‌هاست، دیگر نمی‌توان با طرز تلقی گذشته به شاگرد و تربیت او نگریست. اگر معلمان با اصول و مبانی و هدف‌های تعلیم و تربیت، ویژگی‌های دانش‌آموزان و نیازهای آن‌ها و روش‌ها و فنون تدریس آشنایی نداشته باشند، هرگز قادر نیستند به عنوان سازندگان جامعه ایفای نقش کنند (Engels et al, ۲۰۲۱). کیفیت درگیری دانش‌آموزان با فعالیت‌های مدرسه به معلمان آنان بستگی دارد. از جمله مشارکت آنها در فعالیت‌های یادگیری و تعامل با معلمان و همسالان به عنوان یک سازه نظری، مشارکت دانش‌آموز مفهومی چند بعدی است که شامل ابعاد متمایز و مرتبط با یکدیگر، مانند رفتارهای دانش‌آموز، احساسات، و باورهای شناختی در مورد مدرسه و یادگیری است. درگیری رفتاری شامل حضور و مشارکت در فعالیت‌های تحصیلی و فوق برنامه است. درگیری عاطفی شامل واکنش‌های مثبت و منفی نسبت به مدرسه، معلمان و همسالان است. نقش اصلی معلم در طول زمان تغییر نکرده است. معلمان همچنان یادگیرندگان را به سمت اطلاعات جدید راهنمایی می‌کنند. اما اگر به تدریس به عنوان یک حرفه بیشتر از یک حرفه فکر می‌کنید، شروع به درک پیچیدگی شغل معلم خواهید کرد (Taxer et al, ۲۰۱۹).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آنچه در فرایند تعلیم و تربیت به متعلم انتقال می یابد تنها معلومات و مهارت های معلم نیست بلکه تمام صفات، خلیات، حالات نفسانی و رفتار ظاهری او نیز به شاگردان منتقل می شود. رابطه دانش آموز با معلم یک رابطه باطنی و معنوی است دانش آموز، معلم را شخصیتی محترم و ممتاز می داند که او را در بزرگ شدن و به استقلال و آزادی رسیدن و به عضویت رسمی جامعه در آمدن کمک و مساعدت می نماید معلم با روح و جان دانش آموز سروکار دارد و به همین جهت به عنوان یک الگوی محبوب و مطاع پذیرفته می شود. اکثر محققان موافقند که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با شرایط یادگیری متفاوت است. در سیستم های آموزشی، افراد زیادی مشغول به کارند و فعالیت های آن ها به طور مستقیم یا غیرمستقیم در تربیت دانش آموزان مؤثر است اما در این میان، نقش معلمان از دیگر افراد بسیار برجسته تر می نماید چنان که بیشتر اوقات را دانش آموزان در مدرسه زیر نظر آن ها سپری می کنند و عوامل دیگر هم فراهم آورنده زمینه برای فعالیت معلم ها هست از این رو بسیاری از دانش آموختگان نظام آموزشی سنتی و جدید شکل گیری شخصیت خود را مرهون معلمان خود می دانند (Pérez-Salás et al, ۲۰۲۱).

در این مقاله، به بررسی نقش توسعه حرفه ای معلمان در نوآوری آموزشی می پردازیم. ابتدا، اهمیت نوآوری در آموزش را مورد بحث قرار می دهیم. سپس، به بررسی چالش ها و فرصت های پیش روی توسعه حرفه ای معلمان می پردازیم. در نهایت، راهکارهایی برای ترویج توسعه حرفه ای معلمان که منجر به خلاقیت و تحول در نظام آموزشی می شود، ارائه خواهیم داد.

رشد حرفه ای معلمان شایسته

اکنون از معلمان انتظار می رود که تجربیات یادگیری غنی، منحصر به فرد و متناسب با دانش آموزان خود را ارائه دهند. یادگیری دیگر به محیط کلاس درس محدود نمی شود. در خانه، در جامعه و به طور کلی در دنیای دیجیتال و فیزیکی اتفاق می افتد. منابع اطلاعاتی دیگر فقط کتابها و مواد آموزشی متعارف نیستند. معلمان نقش اساسی در آموزش، به ویژه در زندگی دانش آموزانی که در کلاس درس تدریس می کنند، ایفا می کنند. آنچه معلم را تعریف می کند توانایی او در آموزش دانش آموزان و تأثیر مثبت بر آنهاست. به طور کلی نقش معلم در آموزش فراتر از تدریس است. در دنیای امروز، آموزش چهره های متفاوتی دارد و معلم باید نقش والد بیرونی، مشاور، مرشد، الگو بودن و ... را انجام دهد. امروزه، مسئولیت معلم فراتر از این است که دانش آموزان از آن ها انتظار داشته باشند که در حین رهبری، از آن پیروی کنند، استراتژی که قرن ها مورد استفاده قرار گرفته است. اطلاعات در همه جا پراکنده است (Donker et al, ۲۰۱۴). مدیران مدارس و کارفرمایان امروز هنگام جستجوی معلمان باید رویکرد متفاوتی داشته باشند. برای درک نقش معلم در مدارس مدرن و اینکه چگونه می توانید مربیان مناسب مدرسه خود را پیدا کنید به خواندن ادامه دهید. نقش اصلی معلم این است که از فراگیران در جستجوی دانش جدید در مورد مجموعه ای مشخص از موضوعات حمایت کند. این برای دانش آموزان در تمام سنین، از پیش دبستانی گرفته تا دانش آموزان فوق لیسانس، صدق می کند. اما معلمان نباید خود را به مربی کلاس درس در محیط مدرسه محدود کنند، همانطور که یادگیرندگان فقط ذهن خالی منتظر آموزش نیستند. در عوض، مسئولیت معلم این است که در شکل دهی به زندگی دانش آموزان خود کمک کند و برنامه درسی مدرسه را زنده کند. معلمان مناسب می توانند عمیقاً بر زندگی و انتخاب شغل دانش آموزان خود در حین رشد تأثیر بگذارند. از مهم ترین ویژگی های معلمان توانا عبارتند از:

۱- ارائه مشاوره

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

ارتباط مستقیمی بین یک معلم دلسوز و آگاه و یک یادگیرنده ایمن و با انگیزه وجود دارد. دانش آموزان باید بدانند که معلمان به نحوه یادگیری و چیزهایی که به فرآیند یادگیری کمک می کنند یا مانع می شوند اهمیت می دهند. معلمان باید تلاش کنند تا ویژگی های تعیین کننده هر دانش آموز از جمله پیشینه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، سبک های خاص یادگیری، نیازها، توانایی ها، استعدادها و علایق آنها را بیاموزند. اکنون وظیفه معلم پرورش و مشاوره فراگیران است و به آنها کمک می کند تا نیازهای فکری، عاطفی و اجتماعی خود را درک کنند. ایجاد یک یادگیرنده مستقر و بالغ از نظر عاطفی از دستاوردهای تحصیلی پشتیبانی می کند و به آنها اجازه می دهد تصمیمات بهتری بگیرند و دانش را جمع آوری و جذب کنند.

۲- مدل سازی جایگاه خود در میان فراگیران

اگرچه معلمان خود را به عنوان الگو نمی بینند، اما حقیقت این است که آنها واقعاً هستند. مدت زمانی که دانش آموزان در هر روز یا هفته با معلمان می گذرانند، این امکان را برای آنها فراهم می کند که سطح خاصی از تأثیرگذاری بر دانش آموزان داشته باشند. اکنون این وظیفه معلم است که این تأثیر را مثبت یا منفی کند. معلم بودن فراتر از آموزش بر اساس برنامه درسی است، بلکه در مورد آراستگی کودک است. معلمان نه تنها دانش را منتقل می کنند، بلکه در ساخت شخصیت نیز کمک می کنند.

۳- پرورش روحیه کنجکاوی در فراگیران

بهترین معلمان بر هنر پرورش کنجکاوی سالم در دانش آموزان خود مسلط شده اند. شما باید به دنبال داوطلبانی باشید که طرح های درسی مشارکتی ایجاد می کنند که طیف وسیعی از فعالیتها را در بر می گیرد تا از سبک های مختلف یادگیری پشتیبانی کند. معلم باید خود را به عنوان یک تسهیل کننده، راهنما و همیار در فرآیند آموزش بداند. این وظیفه معلم است که دانش آموزان را تشویق کند تا مسئولیت سفر یادگیری خود را بر عهده بگیرند. این زمانی اتفاق می افتد که آنها به جای سرکوب کنجکاوی طبیعی دانش آموزان درگیر شوند. به دنبال کاندیداهایی باشید که می توانند بین اهداف یادگیری و ارزش مادام العمر و ارزیابی هایی طراحی کنند که دستاوردهای واقعی را اندازه گیری می کنند، به جای توانایی حفظ موضوع.

۴- به اشتراک گذاشتن دانش و معلومات با فراگیران

اول از همه، وظیفه اصلی معلم انتقال دانش است، و این از آموزش ناشی می شود. تدریس معمولاً مستلزم پیروی از یک برنامه درسی خاص و حصول اطمینان از اینکه دانش آموزان آنچه را که آموزش داده می شود درک می کنند. از این نقش است که همه نقش های دیگر معلم از آن سرچشمه می گیرند، زیرا اگر معلم در انجام مسئولیت اصلی خود برای انتقال دانش شکست بخورد، ممکن است اعمال هر شکل دیگری بر کودک دشوار باشد.

۵- الهام بخشیدن به فراگیران

معلمان باید آماده باشند تا در هر نقطه ای برای کمک به یادگیری دانش آموزان مداخله کنند. به جای اینکه معلمان را معلمان دروس خاصی مانند علوم، زبان یا ریاضی بدانید، می خواهید خلاق باشند و عشق به یادگیری را در دانش آموزان خود پرورش دهند. برای دستیابی به این هدف، معلمان باید بتوانند از روش های مختلف آموزشی استفاده کنند که از سبک ها و استعداد های یادگیری دانش آموزان حمایت می کند. به عنوان مثال، آنها باید فراگیران را تشویق کنند تا نقش فعالی در آموزش خود داشته باشند. شما می توانید مربیانی را بیابید که نه را می پذیرند روش های سنتی آموزش با پرسیدن سؤالات درست در طول مصاحبه و توجه به پاسخها.

۶- یک پدر و مادر خارجی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نقش معلم با پیروی از یک برنامه درسی خاص و برنامه کاری فراتر می رود. از آنجایی که هم دانش آموزان و هم معلمان زمان زیادی را با هم می گذرانند، معلم به طور ناخواسته به یک والدین خارجی تبدیل می شود. معلمان می توانند به عنوان مربی کمک کنند تا کودک در مسیر درست قرار گیرد. در این نقش معلم می تواند دانش آموز را تشویق کند تا بهترین باشد و همچنین منبع الهام و نصیحت دانش آموزان باشد (Engels et al, ۲۰۲۱).

۷- تشکیل تجربیات یادگیری معنادار در میان دانش آموزان

اگر دانش آموزان در قالب و محتوای برنامه درسی خود نظری داشته باشند، همکاری بیشتری خواهند داشت. معلمان می توانند دانش آموزان را برای ایجاد برنامه های یادگیری برای رسیدن به اهداف خود راهنمایی کنند. آنها همچنین می توانند به دانش آموزان کمک کنند تا تصمیم بگیرند که چگونه آموخته های خود را نشان دهند. سعی کنید از استخدام معلمانی که خود را مربیان همه چیز می دانند خودداری کنید. شما به کارکنان آموزشی نیاز دارید که بتوانند فرصت های یادگیری جذاب را از طریق رسانه های مختلف طراحی کنند. وظیفه معلم این است که تجارب معنی داری را ایجاد کند که به دانش آموزان اجازه دهد چالش های روزمره را در دنیای واقعی حل کنند. این تجربیات به ایده های نظری آموخته شده در کلاس اهمیت می دهد. آنها همچنین فرصت هایی را برای پرورش مهارت ها و عادات ذهنی و جسمی برای کمک به دانش آموزان در دستیابی به اهداف آموزشی تعیین شده ارائه می دهند. در نتیجه دانش آموزان دیگر نیازی به حفظ اطلاعات انتزاعی کتاب های درسی قدیمی ندارند. اکنون، آن ها می توانند دانشی را که به دست آورده اند در چالش های دنیای واقعی به کار ببرند و فعالانه در انتشار آن دانش به دیگر فراگیران شرکت کنند (Engels et al, ۲۰۲۱).

۸- استفاده از فناوری برای حمایت از یادگیری

فن آوری جدید همه جنبه های زندگی را تغییر داده است و آموزش باید این را منعکس کند تا دانش آموزان را برای دنیای خارج از مدرسه آماده کند. روش قدیمی آموزش ضروری بود زیرا اطلاعات کمیاب بود. معلمان خود را در مواد غوطه ور کردند تا به طور همزمان به یک گروه بزرگ آموزش دهند. اکنون، اطلاعات مازاد از منابع بسیاری وجود دارد. اهداف آموزشی مدرن باید در مورد کمک به دانش آموزان در تجزیه اطلاعات، تفکر انتقادی، حل مسائل، جستجو در منابع اطلاعاتی و تصمیم گیری آگاهانه باشد. در نتیجه این تغییرات، معلمان می توانند زمان بیشتری را برای دستیابی به این اهداف در گروه های کوچک یا تک به تک با دانش آموزان صرف کنند. آموزش همچنین می تواند به معلمان کمک کند تا بفهمند چگونه از فناوری و وسایل برای آموزش کودکان استفاده کنند (Sadler et al, ۲۰۱۳).

۹- میانجیگری و ارتباط

معلمان غالباً مجبورند بین ذینفعان مختلف در چشم انداز آموزش ارتباط برقرار کرده و میانجیگری کنند. به عنوان مثال، دانش آموزان ممکن است از معلمان بخواهند که به آنها کمک کنند تا اطلاعات مهم را به والدین خود منتقل کنند یا برعکس. به طور مشابه، زمانی که هیئت مدیره مدرسه و والدین در مورد سیاست های مدرسه یا تصمیمات استراتژیک توافق ندارند، معلمان می توانند بینش های ارزشمندی ارائه دهند. با همکاری مستقیم با مدیران و والدین، آنها در موقعیت مناسبی قرار دارند تا به عنوان میانجی عمل کنند و بهترین منافع یادگیرندگان را نمایندگی کنند. در کلاس، معلمان می توانند برای حل تعارض بین دانش آموزان وارد عمل شوند یا در مواردی که مقررات مدرسه نقض شده است، اقدام کنند. مهم است که قبل از استخدام در مورد موقعیت هر یک از کاندیداها در مورد سیاست های مهم مدرسه سوال کنید. پرسیدن در مورد نحوه برخورد آنها با

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

موقعیت های مختلف به شما بینشی در مورد توانایی آنها در میانجیگری و برقراری ارتباط در کار می دهد (Hajovsky et al, ۲۰۲۰).

۱۰- تحقیق در مورد راهبردهای یادگیری

معلمان باید زمانی را صرف کنند تا از تغییراتی که بر یادگیری یا آموزش تأثیر می گذارد مطلع شوند. دنیا با سرعتی سریع در حال تغییر است و هیچ معلمی نباید از آنچه می داند حتی در موضوعات تخصصی خود راضی باشد. حجم عظیم اطلاعات در مورد همه موضوعات، سرعت تحقیق و کشف را افزایش می دهد. معلمان نباید غافلگیر شوند و اصول منسوخ شده ای را آموزش می دهند که دنیا از آن ها حرکت کرده است. تحقیقات می تواند به معلمان کمک کند تا از پویایی های یادگیری متفاوت در محیط مدرن مدرسه آگاه شوند. مسلح به این بینش ها، آنها می توانند زمانی را صرف آموزش معلمان جدید کنند تا آنها را برای پیچیدگی محیط یادگیری امروزی آماده کنند.

جایگاه معلمان حرفه ای در نظام آموزشی

امروزه نقش معلمان از تدریس فراتر رفته است. نقش آنها در حال حاضر شامل مشاوره با دانش آموزان، راهنمایی دانش آموزان و آموزش نحوه استفاده و به کارگیری دانش در زندگی خود است. معلمان اکنون به دنبال راههایی برای تأثیرگذاری بر دانش آموزان در سطوح مختلف هستند و حتی به آنها انگیزه می دهند که بیشتر انجام دهند. معلمان کسانی هستند که این همه دانش آموزشی را در اختیار ما قرار می دهند. آنها نه تنها آنچه را که قبلاً در کتاب ها وجود دارد به دانش آموزان می آموزند، بلکه روش صحیح رفتار را نیز آموزش می دهند. معلمان ما نقش مهمی در زندگی ما ایفا می کنند و این امر از بسیاری جهات مشهود است. وظیفه معلم پرورش، تعلیم و تربیت کودکانی است که برای جامعه مفید باشند. نقش معلمان در کلاس درس، جامعه و جهان به طور کلی تغییری متفاوت از آنچه در آن زمان بود، گرفته است. معلمان مهم هستند، زیرا آنها زندگی را تغییر می دهند، رویاها را الهام می بخشند، و محدودیت های بالقوه انسانی را پشت سر می گذارند. با گذشت زمان، به معلمان برنامه درسی مشخصی داده شد که باید از آنها پیروی کنند و دستورالعمل هایی در مورد نحوه تدریس برنامه درسی دریافت کردند (Burns, ۲۰۲۰).

مدارس به شدت پیروی از روش های تدریس تعیین شده را به اجرا درآوردند و قانون گذاران انحراف از رویه های استاندارد را ممنوع کردند. این مدل همچنین دانش آموزان را به عنوان بوم های خالی به تصویر می کشد و معلمان فقط پیشرفت را بر اساس انتظارات برنامه درسی استاندارد ارزیابی می کنند. تفکر خلاق دلسرد شد و همه دانش آموزان مجبور به یادگیری به روش مشابه شدند. امروزه، مدیران مدارس شروع به پذیرش توانایی های یادگیری منحصر به فرد همه دانش آموزان تحت مراقبت خود کرده اند. مدیران اکنون درک می کنند که کودکان باید خالقان فعال دانش باشند و نه صرفاً مصرف کنندگان منفعل. پیش از این، ساختار مدرسه، یادگیرندگان را مصرف کننده واقعیت ها می دانست. در این مدل یادگیری، معلمان اطلاعات را توزیع کردند و نظم و انضباط را حفظ کردند. به آن ها دستمزد می گرفتند تا بچه های هم سن و سال را با توجه به برنامه درسی استاندارد، که شامل درس ها و آزمون ها می شد، نگه دارند. این مدل به معلمان اجازه نمی داد در مورد آنچه که تدریس می کنند یا چگونه آن را تدریس می کنند، نظری داشته باشند. همه یادگیرندگان باید یکسان آموزش می دیدند و شکست در یادگیری مسئولیت معلم نبود. مدارس باید مجرای آموزش مادام العمر باشند و توانایی های فراگیران را برای ایجاد و جذب درس از جهان بهبود

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بخشند. این تغییرات در مدل آموزشی توسط گام‌های عظیم در فناوری اطلاعات و دسترسی به دانش، عمدتاً از طریق اینترنت، تسریع شده است. در نتیجه، والدین و جامعه اکنون خواهان الگوهای یادگیری سالم تری هستند و مدارس سراسر کشور را مجبور به تغییر ساختار روش‌های آموزشی می‌کند. هزاران معلم موجود در خط مقدم هستند که در هر جنبه‌ای از حرفه خود تغییر مسیر داده‌اند. تکنیک‌ها و ابزارهای جدید و همچنین تغییر مسئولیت‌ها و انتظارات، سرعت اصلاحات در این حرفه را تسریع کرده است. در نتیجه، معلمان مجبور شده‌اند خود را دوباره اختراع کنند، و شما به‌عنوان یک کارفرما، باید به دنبال چیزی بیشتر از آموزش زیرکی از معلمان جدید باشید (Chang et al, ۲۰۱۶).

اگرچه بسیاری از مدارس هنوز کلاس‌های کلاسی معمولی را اجرا می‌کنند، درک فناوری و روانشناسی در حرفه معلمی ضروری شده است. آموزش آکادمیک تازه آغاز مسئولیت‌های معلمان قرن بیست و یکم است. با تکامل نقش معلم، ساختار مدرسه نیز به سرعت در حال تغییر است. متمایز کردن نقش‌های معلم یک استراتژی موثر برای ایجاد کارکرد بیشتر در این حرفه است. به‌عنوان یک کارفرما، ایجاد مجموعه‌ای متنوع از معلمان با شرح وظایف متفاوت و سطوح سرسام آور مسئولیت مهم است. با توجه به صلاحیت و تجربه خود در اختیار مدیران و سیاستگذاران مدارس است که اهمیت مجموعه معلمان حرفه‌ای و متمایز در مدارس را درک می‌کنند (Bergdahl et al, ۲۰۲۰).

تاثیر معلمان حرفه‌ای بر دانش آموزان

دانش آموز اگر چه قبلاً در محیط خانواده علوم و اطلاعات فراوانی را کسب کرده رفتارهایی را آموخته و به اموری عادت کرده و تا حدودی شخصیت او شکل گرفته است ولی هنوز شکل ثابت به خود نگرفته و تا حد زیادی قابل انعطاف و تغییر میباشد. کودک و نوجوان در این سنین از محیط خانواده خارج می‌شود و به‌طور رسمی در اجتماعی جدید یعنی مدرسه و یا دانشگاه پذیرفته می‌شود. معلم فقط یک آموزش دهنده صرف نیست، بلکه مهم‌تر از آن، یک مربی و یک الگوی با نفوذ در تعلیم و تربیت است. یک معلم خوب که با رفتار و گفتار پسندیده اش دانش آموزان را خوب پرورش می‌دهد، یک معلم بد اخلاق و بد رفتار و منحرف که با رفتار بد خود، دانش آموزان را به انحراف و تباهی می‌کشد بزرگ‌ترین خیانت را نسبت به اجتماع مرتکب می‌شود بنابراین شغل و حرفه معلمی از پراحساس‌ترین، حساس‌ترین و مسئولیت‌دارترین شغل‌های اجتماع می‌باشد (Gümüş and Kukul, ۲۰۲۳).

دانش آموزان همه اعمال و رفتار معلمان و مدیر و حتی سرایدار مدرسه را زیر نظر دارند و از آن‌ها درس می‌گیرند دانش آموزان از طرز برخورد و تعامل معلمان با مدیر، معلمان با یکدیگر، معلمان با خدمتکاران مدرسه و معلمان با دانش آموزان درس می‌گیرند. از اخلاق و رفتار معلم، از طرز اداره کلاس، از رعایت عدل و انصاف در نمره دادن، از وقت‌شناسی و رعایت نظم، از دلسوزی و مهربانی، از خوشرویی و فروتنی، از دینداری و التزام به ضوابط شرعی، از اخلاق خوش و ادب او، از خیر خواهی و نوع دوستی معلم درس‌ها می‌آموزند همچنین از اخلاق و رفتار و کردار او متأثر می‌شوند و خود را با او همسان می‌سازند. دانش آموز در این اجتماع جدید فرصت می‌یابد تا افکار و اندوخته‌های دینی و رفتار و عادت‌های گذشته اش را مورد بازنگری قرار دهد و شخصیت خویش را بسازد و تکمیل و تثبیت نماید و با نفوذترین و محبوب‌ترین فردی که می‌تواند در این مرحله حساس او را یاری کند معلم است؛ به همین جهت دانش آموزان معلم خود را به‌عنوان یک الگو و اسوه می‌پذیرند و از رفتار و گفتار و اخلاق خوب یا بد او سرمشق می‌گیرند و خود را با وی همسان و همانند می‌سازند (Hajovsky et al, ۲۰۲۰).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

معلمان می توانند تأثیر زیادی بر رشد کلی دانش آموزان ایجاد کنند. پس از همه گیری، چند چیز در بخش آموزش تغییر کرده است. بیایید، ببینیم تأثیر معلمان بر دانش آموزان چیست. همه ما در یک جامعه زندگی می کنیم و توسط افراد زیادی احاطه شده ایم که برخی از آنها را می شناسیم در حالی که برخی را نمی شناسیم. اگر از شما بپرسیم چه کسی به شما نزدیک است، چه پاسخی خواهید داشت. اگر در مورد والدین خود صحبت کنیم؛ آنها ما را راهنمایی می کنند و سعی می کنند با تأثیرگذاری مثبت بر ما ایده آل ما باشند. اما، به غیر از والدین، شما شخصیت والدین دیگری نیز دارید. اگر گفته شود معلمان شما مانند والدین دوم شما هستند، اشتباه نخواهد بود. این به این دلیل است که معلمان پیشرفت شما را تماشا می کنند، اصول اولیه را به شما آموزش می دهند و شما را به یک فرد خوب تبدیل می کنند. آنها در طول دوران تحصیلی در کنار شما هستند و به طرق مختلف به شما کمک می کنند. این نیروهای راهنما نقش مهمی در رشد کل نگر و فکری شما از مهدکودک تا دانشگاه دارند. تنها یک بخش از تجربه آکادمیک در طول زمان ثابت می ماند: همکاری و کار اساتید و همچنین تأثیر آنها بر دانش آموزان (کاظم پور و همکاران، ۱۳۹۶).

معلمان به ایجاد عزت نفس در دانش آموزان کمک می کنند، آنها علاقه دانش آموزان را به موضوعات دشوار برمی انگیزند. معلمان به سیستم پشتیبانی برای شکل دادن به دانش آموزان تبدیل می شوند، آنها دانش آموزان را راهنمایی می کنند و به آنها در انتخاب گزینه شغلی مناسب کمک می کنند، در هنگام خواندن و نوشتن تست ها بر دانش آموزان تأثیر مثبت بگذارند. اگر به تمام اجزای یک کلاس درس که بر موفقیت دانش آموزان تأثیر می گذارند نگاه کنیم، معلمان بسیار مهم هستند. معلمان دو تا سه برابر بیشتر از سایر جنبه های مدرسه بر خواندن و نمرات دانش آموزان تأثیر دارند. آنها رفتار و نگرش دانش آموزان را شکل می دهند، تأثیر مهم معلمان بر دانش آموزان توانایی آنها در شکل دادن به نگرش و رفتار دانش آموزان است. تأثیر معلمان بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان اغلب برای اطلاع از سیاست ها ارزیابی می شود. بسیاری از کودکان عزت نفس پایینی دارند. مسائل مربوط به عزت نفس ممکن است بر علایق تحصیلی کودک تأثیر بگذارد و شرکت در کلاس را برای او دشوار کند. معلمان می توانند با آموزش درمانی و تشویق بچه ها با دست های سپاسگزارانه، ستایش، آموزش شخصی و سایر مزایای کوچک مانند اظهارات خوب در مورد تکالیف و سایر امتیازات کوچک، این مشکل را یکبار برای همیشه حل کنند. زمانی که آن را برای موفقیت در هر زمینه ای از زندگی، عزت نفس ضروری است. افزایش عزت نفس دانش آموز برای معلم زیاد لازم نیست (ادیب و همکاران ۱۳۹۴).

معلم تسهیل کننده ای است که دانش آموزان را تشویق می کند تا به پتانسیل کامل خود دست یابند. خواه از طریق مشتاق بودن، نمایشی بودن یا تشویق کردن. معلمان بسیار بیشتر از افرادی هستند که در حفظ نظم و سواس دارند معلمان ممکن است سختگیر باشند، اما این فقط به نفع دانش آموزان است. به غیر از خانواده مستقیم، معلمان دومین تأثیر را بر زندگی کودکان دارند و در زمانی که آنها در مدرسه هستند به عنوان «والدین» عمل می کنند. معلمان می توانند در هنگام خواندن و نوشتن تست ها بر دانش آموزان تأثیر مثبت بگذارند، آنها رفتار و نگرش دانش آموزان را شکل می دهند و همچنین مکمل آموزه های والدین هستند (Wentzel, ۲۰۱۶).

معلمان به سیستم پشتیبانی برای شکل دادن به دانش آموزان تبدیل می شوند اغلب اتفاق می افتد که همه کودکان حمایت و راهنمایی لازم والدین را دریافت نمی کنند. معلم جایگزینی برای والدین نیست، اما مطمئناً ممکن است با ارائه کلمات دلگرم کننده و دلگرم کننده به کودک کمک کند و همچنین توجه بیشتری به نوجوانان نیازمند داشته باشد. نیاز اساسی کودک این

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

است که هر از گاهی شنیده شود. وقتی معلمان برای گوش دادن وقت بگذارند و به کودک اجازه دهند به آنها اعتماد کند، تأثیر زیادی روی کودک می گذارند. آنها به طور طبیعی در نتیجه چنین مبادله ای اعتماد و پیوندی با دانش آموزان خود ایجاد می کنند، و این به شکل گیری ذهن های جوان کمک زیادی می کند. آنها دانش آموزان را راهنمایی می کنند و به آنها در انتخاب گزینه شغلی مناسب کمک می کنند. بچه ها از قبل می دانند که وقتی بزرگ شدند می خواهند چه کاری باشند. اما یک معلم می تواند به آنها کمک کند تا بدانند آیا این گزینه برای آنها مناسب است یا خیر. تأثیر یک معلم خوب بر دانش آموز در سال های تحصیلی ممکن است تأثیر بسزایی در مسیر انتخابی آنها داشته باشد. معلمان نقش مهمی در کمک به دانش آموزان در تصمیم گیری و سنجش مزایا و معایب گزینه های مختلف شغلی ایفا می کنند. این به نوبه خود تأثیر قابل توجهی بر انتخاب های یک جوان دارد و بر آن تأثیر می گذارد. در نتیجه، معلمان نقش مهمی در کمک به دانش آموزان برای تبدیل شدن به آنچه می خواهند بازی می کنند. بر اساس انواع تجارب یادگیری، دانش آموزان ممکن است تصمیم بگیرند که در آینده تدریس کنند (Spilt et al, ۲۰۱۱).

نکات کاربردی رشد حرفه ای معلمان

بدست آوردن نکات کاربردی برای معلمان می تواند به بهبود کیفیت آموزش و توسعه حرفه ای آنها کمک کند. در ادامه، چند نکته کاربردی برای معلمان آورده شده است:

۱. پیگیری روزآمد دانش:
همواره به روز بودن از جدیدترین تغییرات و تحولات در حوزه تخصصی خود مهم است. با دنبال کردن منابع معتبر و شرکت در دوره های آموزشی، معلمان می توانند دانش خود را به روز نگه دارند و از رویکردهای نوین در آموزش استفاده کنند.
۲. تنوع در روش های آموزشی:
استفاده از روش های متنوع آموزشی، مانند گروهی، تعاملی، بازی ها و فعالیت های عملی، می تواند تجربه آموزشی دانش آموزان را بهبود بخشد و جذابیت کلاس ها را افزایش دهد.
۳. توجه به نیازهای دانش آموزان:
شناخت نیازها و توانایی های دانش آموزان و ایجاد برنامه های آموزشی تازه سازی شده بر اساس این نیازها، به کیفیت آموزش و یادگیری کمک می کند.
۴. ارتقاء مهارت های فردی:
توسعه مهارت های ارتباطی، مدیریت کلاس، حل تعارض ها و تشویق مثبت، به بهبود فرآیند آموزش و پرورش کمک می کند.
۵. تشویق به تفکر خودتنظیمی:
به دانش آموزان اجازه دهید تا به تفکر خودتنظیمی و پرسش های خود بپردازند. این کمک می کند تا تجربه یادگیری آنها تعاملی تر و مفهومی تر شود.
۶. استفاده از فناوری:
بهره برداری از فناوری های آموزشی می تواند آموزش را بهبود دهد. استفاده از نرم افزارها، اپلیکیشن ها، وسایل تعاملی و پلتفرم های آموزشی آنلاین می تواند فرصت های جدیدی را به ارمغان آورد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۷. همکاری با هم‌معلمان:

تبادل تجربیات و ایده‌ها با هم‌معلمان می‌تواند به توسعه حرفه‌ای کمک کند. گروه‌های مطالعه، کارگاه‌های آموزشی و جلسات تجربی مکان‌های خوبی برای این همکاری‌ها هستند.

۸. ارتقاء مهارت‌های رسانه‌ای:

توانایی ارتباط مؤثر با والدین و دیگر ذینفعان نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. ارتقاء مهارت‌های ارتباطی و ارائه اطلاعات به طور شفاف و جذاب می‌تواند ارتباطات را تقویت کند.

۹. خودارزیابی منظم:

انجام ارزیابی‌های منظم بر خود و فرآیند آموزش می‌تواند به معلمان کمک کند تا نقاط قوت خود را تشخیص دهند و به نقاط ضعف خود راه‌حل‌های مناسبی ارائه دهند.

با پیگیری این نکات و تلاش برای بهبود حرفه‌ای، معلمان می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر کیفیت آموزش و یادگیری دانش‌آموزان داشته باشند.

نتیجه‌گیری

نوآوری در آموزش، عنصری کلیدی برای ارتقای کیفیت نظام آموزشی و پاسخگویی به نیازهای نسل نو است. در این میان، توسعه حرفه‌ای معلمان به عنوان رکن اصلی این تحول، نقشی محوری ایفا می‌کند. معلمان توانمند و خلاق، پیشرانان اصلی نوآوری در آموزش هستند و می‌توانند با به‌کارگیری روش‌های نوین تدریس، انگیزه و خلاقیت دانش‌آموزان را شکوفا کنند. توسعه حرفه‌ای معلمان باید به صورت مستمر و هدفمند انجام گیرد و شامل طیف وسیعی از فعالیت‌ها، از جمله دوره‌های آموزشی، کارگاه‌های تخصصی، برنامه‌های تبادل نظر و فرصت‌های پژوهشی باشد. این فعالیت‌ها باید به گونه‌ای طراحی شوند که به معلمان در به‌روزرسانی دانش و مهارت‌های خود، یادگیری روش‌های تدریس نوین، و ارتقای توانایی‌هایشان در زمینه‌های مختلف، از جمله تفکر انتقادی، حل مسئله و استفاده از فناوری کمک کنند. علاوه بر این، ایجاد فضایی حمایتی در مدارس که در آن معلمان تشویق به نوآوری و خلاقیت شوند، از اهمیت بالایی برخوردار است. مدیران مدارس، سیاستگذاران آموزشی و سایر ذینفعان باید با فراهم کردن منابع و امکانات لازم، زمینه را برای فعالیت‌های نوآورانه معلمان فراهم کنند و از تلاش‌های آنها برای ارتقای کیفیت آموزش قدردانی نمایند. در نهایت، نوآوری در آموزش و توسعه حرفه‌ای معلمان، فرآیندی مستمر و پویا است که نیازمند تعهد و همکاری همه جانبه از سوی معلمان، مدیران، سیاستگذاران و ذینفعان نظام آموزشی است. با سرمایه‌گذاری در توسعه حرفه‌ای معلمان و ایجاد شرایط مناسب برای نوآوری در آموزش، می‌توانیم گام‌های موثری در جهت ارتقای کیفیت آموزش و پرورش و تربیت نسل‌هایی خلاق، توانمند و آماده برای رویارویی با چالش‌های آینده برداریم.

منابع

- (۱) علادی، مسلم و عادل فر، دانیال و صالحی زاده، صبرگل و بوستانی، محسن، ۱۳۹۶، توسعه ی حرفه ای معلمان، اولین کنفرانس ملی پژوهش های نوین ایران و جهان در روانشناسی و علوم تربیتی، حقوق و علوم اجتماعی، شیراز.
- (۲) عنایتی زاده، فاطمه و قرونه، داود، ۱۴۰۲، راهبردهای توسعه حرفه ای معلمان، دهمین کنفرانس ملی آموزش و توسعه سرمایه انسانی، تهران.
- (۳) کاظم پور، بابا پور و اجاری. (۱۳۹۶). تاثیر آموزش صلح بر مسئولیت پذیری دانش آموزان. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۳۲(۸)، ۶۵-۸۲.
- (۴) Bergdahl, N., Nouri, J., & Fors, U. (۲۰۲۰). Disengagement, engagement and digital skills in technology-enhanced learning. *Education and information technologies*, ۲۵, ۹۵۷-۹۸۳.
- (۵) Burns, E. C. (۲۰۲۰). Factors that support high school completion: A longitudinal examination of quality teacher-student relationships and intentions to graduate. *Journal of Adolescence*, ۸۴, ۱۸۰-۱۸۹.
- (۶) Chang, D. F., Chien, W. C., & Chou, W. C. (۲۰۱۶). Meta-analysis approach to detect the effect of student engagement on academic achievement. *ICIC Express Lett*, ۱۰, ۲۲۴۱-۲۲۴۶.
- (۷) Donker, A. S., De Boer, H., Kostons, D., Van Ewijk, C. D., & van der Werf, M. P. (۲۰۱۴). Effectiveness of learning strategy instruction on academic performance: A meta-analysis. *Educational Research Review*, ۱۱, ۱-۲۶.
- (۸) Engels, M. C., Spilt, J., Denies, K., & Verschueren, K. (۲۰۲۱). The role of affective teacher-student relationships in adolescents' school engagement and achievement trajectories. *Learning and Instruction*, ۷۵, ۱۰۱۴۸۵.
- (۹) Gümüş, M. M., & Kukul, V. (۲۰۲۳). Developing a digital competence scale for teachers: validity and reliability study. *Education and Information Technologies*, ۲۸(۳), ۲۷۴۷-۲۷۶۵.
- (۱۰) Hajovsky, D. B., Chesnut, S. R., & Jensen, K. M. (۲۰۲۰). The role of teachers' self-efficacy beliefs in the development of teacher-student relationships. *Journal of school psychology*, ۸۲, ۱۴۱-۱۵۸.
- (۱۱) Pérez-Salas, C. P., Parra, V., Sáez-Delgado, F., & Olivares, H. (۲۰۲۱). Influence of teacher-student relationships and special educational needs on student engagement and disengagement: a correlational study. *Frontiers in Psychology*, ۱۲, ۷۰۸۱۵۷.
- (۱۲) Sadler, P. M., Sonnert, G., Coyle, H. P., Cook-Smith, N., & Miller, J. L. (۲۰۱۳). The influence of teachers' knowledge on student learning in middle school physical science classrooms. *American Educational Research Journal*, ۵۰(۵), ۱۰۲۰-۱۰۴۹.
- (۱۳) Spilt, J. L., Koomen, H. M., & Thijs, J. T. (۲۰۱۱). Teacher wellbeing: The importance of teacher-student relationships. *Educational psychology review*, ۲۳, ۴۵۷-۴۷۷.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- (۱۴) Taxer, J. L., Becker-Kurz, B., & Frenzel, A. C. (۲۰۱۹). Do quality teacher–student relationships protect teachers from emotional exhaustion? The mediating role of enjoyment and anger. *Social Psychology of Education*, ۲۲, ۲۰۹-۲۲۶.
- (۱۵) Wentzel, K. R. (۲۰۱۶). Teacher-student relationships. In *Handbook of motivation at school* (pp. ۲۱۱-۲۳۰). Routledge.